

Izhaja vsak petek - dopoldne. Izdaja konsorcijski
Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, ca-
sella centro 37. - Urad: via Imbriani 9-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERČE.

POSAMEZNA ŠTEV. 30 STOTINK.

NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5
L., četrt leta 3 L. - IZVEN ITALIJE
celo leto 24 L., pol leta 12 L., četrt leta 6 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN PO

CENA OGLASOV IN OBJAV

Za 1 cm višine v 1 stolpcu

Prj 5 kratni objavi 20% popu
objavi 30% popu
40% popu

40 st. beseda; z
50 st. beseda. Pri
oglašnju primeren popust.

Mali koledar.

Petek, 6. maja: Judita. — Sobota,
7.: Stanislav; Gizela. — Nedelja, 8.: 3.
povelikonočna. — Ponedeljek, 9.: Grego-
rij Nacianski. — Torek, 10.: Antonin. —
Sreda, 11.: Sigismund. — Četrtek, 12.:
Pankracij. — Petek, 13.: Servacij.

MALE NOVICE

Prvi maj.

Svoj čas je bil prvi maj strašilo za bo-
ječe ljudi, praznik rdeče revolucije itd.
Letos ni bilo nič posebnega opaziti. Otroci
so bili zagnali, da bo v nedeljo delav-
nik, v ponedeljek pa praznik, češ da se
tako onemogoči komunistom vse veselje.
Vlada je bila dovolj modra, da je pustila
nedeljo pri miru. Tudi v Jugoslaviji se
mir ni kalil; seveda so bili vsi shodi
prepovedani.

Obsejani atentatorji.

Poročali smo že o razpravi proti Zani-
boniju, ki je hotel ustreliti Mussolinija.
Sodbo je izredno sodišče v Rimu izreklo
22. aprila in sicer tako: po 30 let ječe do-
be Zaniboni, Capello in Ursella; Ducci
dobi 12 let; Nicoloso in L. Caligaro po 10
let in 10 mesecev; Riva 7 let; oproščena
sta bila Celotti in A. Caligaro.

Terrigiani konfiniran.

Bivši »Veliki mojster« framasonske lo-
že v Rimu Domicij Terrigiani je bil že
dolgo časa v svoji vili pod nadzorstvom
policije. Zdaj so ga obsodili na 5 let pri-
silnega bivališča (konfinacije). Ognali
so ga na Liparske otoke. Ta ukrep de-
vajo v zvezo s procesom proti Zaniboniju,
ker se sumi, da so framasoni podpirali
načrt za napad na Mussolinija.

Mehikanske zmešnjave.

Zadnjič smo poročali, kako so neki
banditje napadli tam nekje v Mehiki cel
vlak in pobili popotnike. Calles je izdal
nekako uradno poročilo, v katerem je
trdil, da so napad organizirali katoliški
škofje in da so bandite vodili trije du-
hovniki. To pot se je možakar tako de-
helo zlagal, da so brž skrajja vsi vedeli,
da laže. Seveda se škofje ne morejo bran-
niti, ker so konfinirani ali iz dežele iz-
gnani, kajti Mehika je svobodna deže-
la. Zdaj bi jim hotel Calles še z obre-
kovanjem vzeti dobro ime. V sredstvih
res ni izbirčen. Pa tudi njemu piše roka
na steno njegov Menetekel, kajti čuje
se, da je zadnje časa upadla vera v Cal-
lesa tudi pri njegovih pristaših. Zdaj je
del pod cenzuro vse telegrame, ki gredo
iz dežele. Boji se resnice.

Kdo se bili Giuliani?

Prišli so iz Rima leta 1000. in so bili
prva najstarejša plemenitaška rodbina,
ki se je tukaj naselila. Friderik Barba-
rossa je 2. maja 1152. landavijskega šte-
tja pripoznal tržaško rodovino Giuliani,
ki so bili potomci rimskega imperatorja
Romana Didija Julijana. Cesar Ferdi-
nand I. jim je odstopil celo del lastne
orožarne. Zasedali so visoka mesta v
magistraturi, v duhovskem stanu in v
diplomaciji.

Rodovina je izumrla z Antonom Giu-
liani, znanim filozofom, ki je živel okrog
leta 1785. in kateri je stopil v sorodstvo
z znano tržaško plemenitaško in patri-
cijsko rodbino de' Marenzi.

Danes nosi ena izmed tržaških ulic
ime te plemenitaške rodbine Giuliani-
jev. Via dei Giuliani se naziva ulica, ki
se nahaja pri Sv. Jakobu, tik cerkve in
kjer se nahaja znana Lekarna Castella-
novich, ki proizvaja izvrstne zdravilne
specijalitete, energična okrepčila in
krvna čistila, za domačo rabo.

Velikanska povodenj v Ameriki

Missisipi poplavlja cele dežele.

Dobrišen kos Severne Amerike je za-
dela nenavadno huda poplava koncem
aprila. Kakih 500 km južno od Čikaga je
mesto St. Louis. Tam se stekata največ-
ji reki Severne Amerike: Missouri in
Missisipi; ed tam naprej nosi reka ime
Missisipi in je tudi po množini vode
eden največjih veletokov na zemlji. Ob
reki se države Missouri, Arkansas, Ten-
nessee, Missisipi, Louisiana. V Louisia-
ni je blizu izliva reke v Mehikanski za-
liv veliko mesto Novi Orlean. V državi
Arkansas se Missisipiju pridruži dru-
ga velika reka Arkansas.

Letos koj po Velikinoči je v gorah, iz
katerih se stekajo vode v Missisipi, de-
ževalo s toliko trdovratnostjo, da malok-
daj tako. Reke so začele prestopati bre-
gove in velikanske mase vode so se raz-
lile na milje in milje daleč po rodovitnih
tamošnjih ravneh. Voda je drla naprej s
hitrostjo 1 milje na urc. 28. aprila je
povodenj dosegla najvišjo mero pri izli-
vu reke Arkansas v Missisipi. Mesto
Arkansas je bilo poplavljenno. Mnogo na-
sipov ob rekah je vodni pritisk odnesel.
Poplavljenih je bilo na stotine manjših
mest in vasí. Po ravninah je mnogo kme-
čkih hiš kar odneslo. Ljudje so se reše-
vali na vzvišene kraje, hribe, nasipe, že-
lezniške mostove itd. Računaje, da je
kakih 200 tisoč ljudi brez strehe. Pogin-
ilo jih je kakih 300, kolikor se ve do-
slej. Domače živine pa so vode nosile na
tisoče in tisoče naprej.

V velikanski zmešnjavi, ki je je po-
vzročil strah in beg pred poplavo, so se
prigodili tudi slučajni ropi. Ponekod so
bile ječe poplavljenne in jetniki so se raz-
bežali. Taki in podobni so se vrgli na
tatvine in razbojništvo. Baje so tudi do-
mači Črnci podivjali in začeli ropati.

Vlada je poslala beguncem in po-
plavljenjem vsakovrstno pomoč. Aeroplani
letajo po zraku in mečejo ljudem
zlasti zdravila in cepila proti kužnim bo-
leznim, da ne bi se morda začel tifus ali
kože širiti med prebivalstvom. Predvsem
pa hite inženirji delati nasipe, stare
utrjevati in večati, da bi rešili, kar se še
rešiti da. Ponekod pa nasipe nalašč po-

dirajo, da bi neznanska sila vode, ki se
vali z veletokom, dobila mesta na vse
strani ter tako vsaj nekoliko upadla. S
tem pa se kajpada povodenj širi tembolj
na široko, le bolj plitka postane vodna
plast, ki se vali čez širne pokrajine. Po-
nekod so se kmetje uprli proti podira-
nju nasipov in celo s puškami branili.
Prišlo je celo do streljanja.

Glavna sila povodnji je prišla 1. maja
do mesta Vicksburga v Louisiani. Od tam
ama do Novega Orleansa še več ko 300
km. V Novem Orleansu so v silnih skrbel,
kaj bo, če se voda kako ne odvrne. Re-
šilno misel so našli v tem, da odpro vo-
di pot v jezero Brogue, da bi tam čez
poiskala pot do morja. Vojaki so razpo-
dili kmečke ljudstvo, ki je hotelo bran-
niti dotične nasipe in inženirji so naba-
sali v nasip dinamita ter zažgali. Straš-
no je zagrmelo, vrglo material in blato
do 50 m visoko in brž so vode zabučale
skozi 300 m dolgo vrzel proti jezeru. Za
to delo so porabili 700 kg dinamita, ki
so ga zažgali v treh presledkih. Nastalo
vrzel je voda potem še sama razširila,
tako da se tam skozi izlije na sekundo
kakih 30.000³ vode. Šum deroče vode
sa sliši baje 4 km daleč. Tako se je
Novi Orlean rešil povodnji na račun ob-
sočnega ozemlja ob jezeru Brogue. Upajo,
da tudi glavni val povodnji, ko despe do
mesta, ne bo vdrl v stanovanja, ali vsaj
ne do velike škode.

Poljedstvo v prizadetih državah je
pa za letos ob ves pridelek. Glavni pri-
delek je bombaž. Ko se povodenj odteče
in zemlja posuši, bo za setev že prepoz-
no. Pa tudi ne bo hiš, ne živine, ne
strojev, ne orodja, ne semen. Zguba na
pridelku bombaža se ceni na milijon bal
in še več. Železnica od Missourija k Ti-
hemu oceanu ceni svojo zgubo prevoznih
zaslužkov na 6 milijonov dolarjev za
to leto. Železnica iz Tehasa k Tihemu
morju bo na škodi za 1 milijon.

Predsednik Združenih držav se poda
najbrže osebno v prizadete države. Med
tem hiti vlada pošiljati živež in obleko
nesrečnim prebivalcem. Sodijo, da bo po-
vodenj trajala tja do 20. maja.

Domovinska ljubezen.

Italijanski izseljenci po raznih delih
sveta so podpisali za italijansko držav-
no posojilo okrog 230 milijonov lir. Lep
zgled ljubezni do domovine in vreden
posnemanja pri vseh narodih!

Jugoslovani in Francozi.

Francoski listi so pisali, da se bo fran-
cosko bojno brodovje peljalo na sprehod
in da obišče jugoslovanski pristanišči
Kotor in Split.

Za krščansko prosveto.

Italijani imajo v Milanu svojo katoli-
ško univerzo, ki se vzdržuje s prostovolj-
nimi prispevki. Dne 3. aprila je bila
povsod po Italiji po cerkvah zbirka za
katoliško univerzo (vseučilišče). Iz poro-
čila, objavljenega v »Vita Nuova« posne-
mamo, da se je tudi po tržaških cerkvah
nabralo nepričakovano obilo darov, tako
n. pr. pri Novem Sv. Antonu 2982 lir,
pri Starem Sv. Antonu 1120, pri Sv. Vin-
cencu 700, pri Notre Dame de Sion 505,
v Rojanu 454 itd. Po celi tržaški škofiji
se je nabralo 14.859 lir. To pot so nam
verniki laškega jezika pokazali dober
zgled. Po čisto slovenskih krajih se je le-
malo nabiralo; le v Trstu sta več ali
manj obe narodnosti udeleženi pri
zbirki.

Vsi se skušajo.

Stara basen je govorila o ptičih, kako
so se nekoč skušali, kdo leti više. ... Dan-
danes pa hočejo vsi ljudje sfrlet v zrak
in se kosajo, kdo bo frlet dalje, hitreje in
vstrajneje. Veliko se je pisalo o de Pi-
nedu, ki je preko Afrike in Južne Ameri-
ke priletel do Njujorka in misli še na-
daljevati polet, ko dobi nove letalo. Med
tem sta se dva jugoslovanska letalca dvi-
gnila iz Pariza in letela čez Arabijo ter
Indijski ocean do Bombeja pa spet nazaj.
To sta bila po imenih eden Sondermayer,
drugi Bajdak. V Parizu pa se močno pri-
pravlja neki Negesser, Francoz, da bi
sfrlet v enem samem poletu od Pariza do
Njujorka. Vse je popadla prava letalska
mrzlica.

Kaj pa Wrangel.

Ta general se je nekoč vojskoval z
ruskimi boljševiki, a je bil potolčen in se
je z ostanki armade zatekel v Carigrad,
potem pa v Jugoslavijo. Vranglovci so
dobili košček kruha kot obmejni in car-
inski stražniki ter kaj podobnega. Ne-
davno se je Wrangel zopet pripeljal in se
z bivšimi oficirji baje razgovarjal. Ča-
snikarji so ovohali smodnik. Govorilo se
je, da baje Anglija odpira mošnjček, da
bi Vranglovce poslala na Kitajsko, kjer

MIHEC: Voditelj in prvak se prilizuje,
da vero in duhovnike spoštuje.
JAKEC: Mladina iz te šole na izlet drvi,
duhovnika barabeko sramoti.

naj bi se še enkrat poskusili proti bolj-
ševikom. Če je kaj na tem, se bo že sliša-
lo. Sicer pa pravijo, da Wrangel večkrat
pride svoje ljudi inspiciat, da jih drži
vkup, kajti vsi upajo, da se bo prej ali
slej na Ruskem kaj prevrnilo. To upanje
jih tolaži.

Rim in Moskva.

V Moskvi je nastopil službo novi ita-
lijanski poslanik Viktor Cerutti.

OPOMBE

Anakronizem. Pred volitvami v Avstriji
prinesel je »Il Piccolo della Sera« člančič
o znanem drju Ude-ju, kateri je ustano-
vil posebno stranko v Avstriji. Dr. Ude
in znam kot učen in neomadeževan du-
hovnik, velik agitator za abstinenco, gro-
movnik proti moderni razbrzdanosti in
nemoralu. To najplemenitejšo potezo
v značaju tega moža naziva »Pic-
colo« »tragikomičen anakronizem« (za-
lostno - smešna, nesodobna reč). Ime-
li smo že priliko tudi sicer opaziti, da
Piccolo označi z anakronizmom vsak
pojav čiste krščanske misli. Jud že čuti,
da krščansko preporodno gibanje nara-
šča in to bi hotel spretno osmešiti v očeh
tržaškega občinstva. Sodimo pa, da bo
trgovcem z nemoralno morda že kaj kma-
lu ušlo iz rok vodstvo duševnega življe-
nja v Trstu. To kar »Piccolo« označuje z
anakronizmom, postaja aktualno, judov-
ski žurnalizem pa postaja vedno bolj
anahronističen.

Da se ne pozabi!

Radi nekega dopisa v zadnji številki
»Malega lista« me je prof. dr. Lavo Čer-
melj ogorčeno afontiral in to-le ugotovil:
1) Delo krščanskih socialistov na Pri-
morskem po vojni je:

a) ali izdajstvo;
b) ali delo blazne glave (prof. Čermelj je
namigaval na g. Virgilija Ščka).

2) Razdor so krščanski socialisti zase-
jali, da v Gorici lahko živita dve njihovi
osebi na račun naroda.

3) Vse pisanje listov krščanskih so-
cialistov je neprestano kazanje oblast-
vom: Glejte jih, mi nismo takšni. ... Sra-
mota je za akademsko izobraženega
človeka, da pri teh listih sodeluje.

Radi neprimerne lokalne nisem mo-
gel učinkovito reagirati. Navzoč je bil
tudi prijatelj dr. Janko Vouk.

Tako. Sedaj je tudi matematično ugo-
tovljeno: Izdajica Missia, izdajica Mah-
nič, izdajice vsi tisti, ki njihovo delo na-
daljujejo.

Napisal sem to, da se ne pozabi; saj
upamo, da pridejo dnevi, ko bo mogoče
govoriti. Mislim, da sem s tem napravil
uslugo tudi prof. Čermelju; to izpriče-
valo bo lahko uspešno porabil pri prva-
kih nam nasprotnega tabora.

Dr. L. Berčec

Delovna pravda

Nadaljujemo s priobčenjem znamenite listine z dne 21. aprila.

Delavčeve pravice.

14. člen: »Ako je plačilo določeno na akord in se vrši likvidacija akordov v dobah, ki presegajo 15 dni, se morajo dajati delavcem primerni dvotedenski ali tedenski predjemi. Nočno delo, ki ne spada v redne periodične vrstitve, se mora nagraditi še z dodatkom v primeri z dnevnim delom. Če se plačuje delo po akordu, morajo biti akordne tarife določene tako, da priden delavec z navadnimi delovnimi zmognostmi lahko dobi poleg temeljne plače še minimalen zaslužek.«

15. člen: »Delavec ima pravico do tedenskega počitka in sicer ob nedeljah. Skupne pogodbe bodo izvajale to načelo, upoštevajoč obstoječe zakonite predpise, tehnične zahteve podjetij in bodo skrbale, v mejah teh zahtev, tudi za to, da se bodo spoštovali tudi civilni in cerkveni prazniki v skladu s krajevnimi običaji. Delovnega urnika se mora delavec vestno in pridno držati.«

16. člen: »Po enem letu neprekinjene službe ima delojemalec v podjetjih s stalnim delom pravico do plačanih počitnic.«

17. člen: »V podjetjih s stalnim delom ima delavec pravico, če se odpusti brez lastne krivde, do odškodnine v razmerju s službenimi leti. Tako odškodnina se dolga tudi v slučaju delavčeve smrti.«

18. člen: »V podjetjih s stalnim delom prehod podjetja v druge roke ne razveže delovne pogodbe in osebo ohrani svoje pravice napram novemu gospodarju. Istotako ne razveže delovne pogodbe delavčeva bolezen, če ne presega določene dobe. Poklic k vojakom ali k fašistovski prostovoljski milici ne tvori vzroka za odpustitev.«

Kazen, Pokusna doba. Delo na domu.

19. člen: »Prestopki zoper disciplino in dejanja, ki motijo normalno poslovanje podjetja, s strani delavcev, se kaznujejo v razmerju s težino prestopka z globo, z začasno odstavitvijo, in v težjih slučajih s takojšnjo odpustitvijo brez odškodnine. Slučaji, kjer podjetnik lahko odredi globo, odstavitev ali odpustitev brez odškodnine, se bodo določili.«

20. člen: »Na novo sprejet delojemalec je podvržen poskusni dobi, med katero imata delodajalec in delojemalec pravico razvezati delovno pogodbo, pri čemer se plača le ono delo, ki je bilo v resnici izvršeno.«

21. člen: »Skupna delovna pogodba

obsega po svojih koristih in glede discipline tudi delavce na domu. Država izda posebne določbe, ki bodo osiguravale snaznost in higieničnost dela na domu.«

Iskanje dela.

22. člen: »Samo država more ugotavljati in nadzorovati pojav zaposlovanja in brezposelnosti delavcev, celotni indeks položaja proizvodnje in dela.«

23. člen: »Namestitveni urad na paritetni podlagi je pod nadzorstvom korporativnih organov. Delodajalci morajo sprejemati delavce, ki so vpisani v take urade, in imajo pravico izbirati v seznamih, dajajoč prednost onim, ki so vpisani v stranki in v fašistovskih sindikatih, in po tekočem redu vpisa.«

24. člen: Stanovske organizacije delavcev imajo dolžnost vršiti med delavci izbiranje, s čimer naj se doseže, da se bosta bolj in bolj povzdigovali njih tehnična sposobnost in moralna vrednost.«

Delavsko zavarovanje.

25. člen: »Korporativni organi pazijo, da se izvršujejo od strani posameznikov, ki so podvrženi združenim organizacijam, zakoni o odvrčanju nezgod in o delovni policiji.«

26. člen: »Zavarovanje je druga manifestacija načela sodelovanja. Delodajalec in delojemalec morata sorazmerno prispevati k bremenom, ki jih zahteva. S korporacijskimi organi in stanovskimi organizacijami bo skrbela država za čim večjo ureditev in poenotenje sistema in zavarovalnih zavodov.«

27. člen: »Fašistovska država namerava: 1.) izpopolniti zavarovanje proti nezgodam; 2.) zboljšati in razširiti zavarovanje materinstva; 3.) zavarovanje proti stanovskim boleznim in jetiki kot začetek splošnega zavarovanja zoper vse bolezni; 4.) izpopolniti zavarovanje proti neprosto voljni brezposelnosti; 5.) sprejeti posebne vrste dotacijskega zavarovanja za mlade delavce.«

Pravno varstvo. Izobrazba.

28. člen: »Naloga delavskih organizacij je, da ščitijo svoje zastopance pri upravnem in sodnem postopanju glede zavarovanja zoper nezgode in socialnega zavarovanja. V skupnih delovnih pogodbah bo določena, kjer bo tehnično možno, ustanovitev društev za podporo v času bolezni s prispevki delodajalcev in delojemalcev, katera bodo upravljali zastopniki obojih pod nadzorstvom korporacijskih organov.«

29. člen: »Pomagati lastnim zastopancem, članom in nečlanom, je pravica in

dolžnost stanovskih organizacij. Te morajo vršiti to nalogo direktno potom svojih organov in je ne morejo poveriti drugim ustanovam ali zavodom razen radi svrh splošne narave, ki presegajo interese posamezne kategorije proizvajalcev.«

30. člen: »Vzgoja in izobrazba, posebno stanovska izobrazba svojih zastopancev, članov ali nečlanov, je ena izmed glavnih dolžnosti stanovskih organizacij. One morajo podpirati delovanje državnih, ustanov za zaposlovanje po delu in za druge vzgojne pobude.«

...

To so besede znamenite listine. Marsikaj je v njih dobrega, le ako se bo res izvajalo, oziroma uzakonilo. Čas bo pokazal tudi, kaj utegne biti slabega in nepopolnega. Predvsem pa moramo vedeti, da blagostanje narodov in stanov ne sloni toliko na besedah, kolikor na delih.

Deseti brat v Orleku in v Sežani

Lepi spomladanski dnevi velikega tedna so me zvalili od doma. Študiral sem, kam bi jo mahnil; naposled sem se odločil, da obiščem Orlečane in Sežance.

Do Farnetič sem se pripeljal na sori nekega pivskega voza. »Furman« me je že hotel z »gajžlo« nagnati; ko sem mu pa obljubil, da bom plačal za pol litra »pri Drčetu«, me je pustil. Iz Farnetič sem jo mahnil po stranski občinski poti mimo Drage v Orlek. Ker je bila ravno velika sobota, je dišalo v Orleku po poticah, gnjatih, kobasah in po drugi taki ropotiji. Na travniku pri »Pilu« so že sekali vaški paglavci rdeče pirhe. Po ulicah so se pa prikazovale v svili in brzu orleške frajle, ostržene na balinček.

Zadnjič sem bil v Orleku takrat ko so imeli Orlečani šagro. Ker so me pa takrat poslali v »mačjke« pardon v pasji kot, se nisem več upal priti v njih mirno vasico. Zato so mi imele dobre vaške marmice marsikaj povedati. Posebno me je zanimalo pripovedovanje o praznovanju letošnjega pusta. Da so v pustnem času

nekateri Orlečani v rožcah, to je že stara navada. Letošnji pust pa je bilo marčnih tudi nekaj mamice, kar se menda zgodi samo v orleški republiki.

Po južni, katero sem dobil pri Martinčkovi mamici, sem se odpravil v Sežano. Po potu sem tuhtal zgodovino Orleka ter se jezil na kranjskega zgodovinopisca Valvazor-ja da nikjer ne omenja v svojih spisih slavne orleške republike.

Onkraj Srebotnjaka me je pozdravilo veselo zvonjenje iz Sežane. Pripomniti moram, da Sežanci imajo nove, lepo ubrane zvonove in jim ni treba pritkovati na »puferje« kakor Povircem.

Da bi ne zamudil vstajenja, katerega imajo Sežanci na veliko soboto zvečer, sem pospešil korake. Pri sežanskih rampah sta me dotekli dve orleški pupi na kolesih. Vozili sti s strašanko naglico, iz česar sem »sklepal«, da se jima zelo mudi. Komaj sem se ognil, da me nista podrli. Da znajo orleške pupe tako dobro kolesariti, nisem vedel. Prišedši v cerkev sem zlezal na kor, kakor ponavadi. Tu sem dobil nekaj dražestnih gospic, katere niso prišle v cerkev iz pobožnosti, ampak samo za parado. Kazale so si nove bluže, svedrale kodrčke ter klepetale kakor kolesa v Dujcovem mlinu. K vstajenju so prišli tudi verniki iz sosednjih župnij. Prešnja leta so delali parado pri procesiji sežanski muzikantje, kateri so s svojim ganljivim muziciranjem izvalili marsikateri mamici solze v oči. Ker se pa časi spreminjajo in so se Sežancem že davno pokvarili klarineti in basi, je letos to izostalo. Muzikante so nadomestovali cerkveni peveci, večinoma v krilu, kateri so prav dobro »kantali«.

Ob luninem svitu so se vračali verniki od procesije vsak na svoj dom; le jaz Deseti brat sem študiral kam bi šel na »jemprego«. V Šmarje k materi Rešetni- novi ne smem, občinski hlevi so podrti, na sežanski petlerkomandi pa ne sprejmejo pod streho vsacega capina. Naposled sem šel k »Ticu Pajcovemu«. Njegove lepe Marice, katere je imela veliko dela s poticami, pirhi in pincami nisem hotel nadlegovati za večerjo. Spravil sem se takoj na dilje spat, kajti počitka sem bil bolj potreben kakor večerje. Drugo jutro sem se hotel takoj posloviti, toda Tic Pajcov mi ni pustil. Ta dan nismo jedli oblice kakor zadnji bot, ampak imeli smo nobel fruštnek. Pili smo pa tistega, ki zamaške ven meče. Najbolj se mi je prikupila Marica s tem, da mi je darovala precejšnega »miniha«. Z minihi in pirhi imam od nekdanj velike veselje. Posebno sem bil mojster še kot šolski paglavec v sekanju pirhov. To obrt sem seveda izvrševal »kontroban« za hrbotom strogega »šulmajstra«, Toneta Kosovela,

PODLISTEK

Jindřich Š. Baar

5) (Prevedel Grušenjka)

Mrliška žena.

Kotejška je tekla ven in postavila Rožico k vratom, naj pazi, kdaj pridejo, da bi takoj odprla vrata na stečaj; psa je pognala na vrt in vratica zaprla, da bi ne lajal na duhovnika; pripravila je lesen stol, da bi duhovnik mogel stopiti z voza nanj; gosi je zaprla, da bi ne tiščale čez pome- teni prag in do veže. Ko je bila z vsem gotova je stopila do vaške kapelice, kjer je visel zvonček.

Kolesa so zaropotala na razmočeni cesti. Kotejška je mežiknila v ti smeri in je videla na zadnjem sedežu koleslja častitega gospoda, ki se je krčil — zavil v suknjo — pod dežnikom. Pograbila je hitro za konopec in že je zvonček zapel kakor pliček vstric Najsvetejšega...

»Samo da ni Jirakova pozabila vžgati sveče, kakor sem ji naročila,« je pomislila med zvončkanjem in je hitro pohitela do hiše.

Tam za oknom sta trepetala in se fresla dva rumena plamenčka.

»Ni pozabila,« se je oddahnila in zvonila dalje, dokler ni sprevod prišel na dvorišče in se vrata za njim niso zaprla.

K Jirakovim so prihajali polagoma znanci in sorodniki, med njimi je copotala tam od kapelice tudi babica.

»Spoveduje se že,« so naglo šepetali na veži.

»Vem, vem,« se je nasmehnila Kotejška samozvestno in je milo dodala: »Ampak ne stojmo tu kar tako, ljudje božji, kakor bi hoteli poslušati. Molimo rajši za težko bolnega gospodarja.« In je takoj začela naprej moliti: Oče naš...

»Aha, Kotejška je prišla,« si je rekel v duhu kaplan pri bolnikovi postelji in se je začel z njim glasno pogovarjati.

»Tri desetke žalostnega rožnega venca so že zunaj zmolili in načeli četrtega. Temeljito ga obdeluje,« je pomislila starka gledajoč na zaprta vrata. Te so se zdaj odprla in v njih še je prikazala bela srajca duhovnikova.

Kakor bi trenil, je utihnila na enkrat skupna molitev in je bilo slišati le glas častitega gospoda: »Glejte Jagnje božje...«

Pri besedah »Gospod, nisem vreden...« se je oglasil mali zvonček trikrat po izbi, da bi se vsi potrkali na prsa. Kdo je zazvončkal? Kdo drugi kakor mrliška žena, ki je za vse skrbela in je svoj zvonček iz žepa potegnila.

Po svetem obhajilu vzame duhovnik iz vijo- ličaste vrečice leskečo se posodico s svetim oljem.

»Aha v poslednje olje ga denejo,« misli si vsak, a samo Kotejška vstane in pristopi k bolniku. Glavo mu pridrži, roke obrača, nogo za nogo odkriva, da bi častiti gospod vse ude mogel maziliti.

»Kadarkoli pridem sem na Posek, vsakokrat pustim cerkovnika doma, ker dobro poznam Kotejškovo; spoštujte jo!« je opomnil kaplan pri odhodu vse navzoče in je stopil na voz.

Babica rdi kakor gospodična. Da bi te prazne pohvale niti ne poslušala, steče od voza z žličko spet k bolniku. Tukaj čaka nanjo še polno težkega dela. Pred vsem je treba zažgati v ognju krušno skorjico, sol in prejo, s katero je duhovnik brisal bolniku pomaziljena mesta in sebi palec. Mora skrbno upihnniti obe sveči, da bi se ne cedili, zložiti brisalko, spraviti križ, svečnike, stole; tudi Jirak že čaka nanjo.

»Odnehalo mi je, dobro mi je zdaj,« se smehlja babici.

»Saj sem vam povedala, ne zabite tudi, kar vam je duhovnik povedal. Ali se jezite radi teh nesrečnih Močil na sosedu?«

»Ne jezim se več; vse sem mu danes odpustil in pozabil.«

»Dobro je tako. Pa tudi on vam mora odpustiti. Morate se ukloniti in ga prositi odpuščenja.«

»Ko pa k njemu ne morem.«

»Pripeljem ga k vam. Pa tudi od žene in otrok se poslovite, dokler ste še pri močeh; blagoslovite jih, takoj jih pokličem...«

Še le potem, ko je vse spolnila, kar ji je vest narekovala, ko je vsem poslužila in vse uredila, se je spomnila nase in si je rekla: »Moram domov, poldne bo kmalu in moški si pridejo po tobak.« Vrgla je hitro nase svoj sivi plašč in mirno, ne da bi čakala na zahvalo in plačilo je odbežala...

(Se nadaljuje).

kateri ni pustil da bi se na ta način mi paglavci zabavali. To svojo umetnost sem poskusil tudi letošnje velikonočno nedeljo. Vsekaj sem dva pirha in tri pomaranče, katere še sedaj hranim, ker sem na nje bolj ponosen, kakor Janez Godec na vstreljenega medveda!

Da ne bi kdo mislil, da sem te praznike samo pohajal in zijala prodajal, moram povedati, da sem vestno opravljal svoje verske dolžnosti. Sežanska cerkev se mi sicer dopade, samo rad v njej nič kaj prikupljiv. Ženske hodijo še vedno vkljub prepovedi g. nuncja odkrite v

cerkev, našminkane od temena do kurjih očes z različnimi smrčljivimi mazili. Dalje sem videl, da so nekatere frajlice moško čičkale v klopih, dočim so morale stare ženske poleg njih stati. Priporočljivo tudi ni, da se ženski spol gnete v moške klopi!

Kakor imajo ženske svoje slabosti oziroma razvade, tako tudi moški niso brez njih. Ti le se namreč gnetejo med mašo ob cerkvenem vhodu ali pa postopajo po trgu. Nekateri pa beže med pridgo iz cerkve kot bi motri gorelo. Lahko bi še kaj povedal o Sežancih, toda za enkrat mislim da je dovolj.

Kaj nam z dežele pišejo

KOBJEGLAVA.

(✱ Anton Abram). Dne 22. aprila je nenadoma umrl veleposesnik g. Anton Abram. Izreden slučaj je nanasel, da so se mogli udeležiti žalnega sprevoda vsi družinski člani, tudi sin, g. inženir Edvard s Češkega in sestra gospa Košuta iz Jugoslavije. Pogreb se je vršil v nedeljo, 24. aprila ob udeležbi, kakršne Kras še ni učakal. Dasi je bilo vreme jako neugodno, se je udeležilo pogreba okoli 2000 oseb: Naval vozov je bil tak, da so bili v Tupelčah vsi hlevi in vse klonice natlačene. Žalne obrede je vršil domači g. kurat ob spremstvu pet drugih duhovnikov. Kar je na Krasu in bližnjem Vipavskem kaj imenitnejših oseb, vse je bilo zraven. Videti je bilo zastopnike iz Nabrežine, Šempolaja, Kostanjevice, Temnice, Komča, Gorjanskega, Sveta, Pliskovice, Gabrovice, Tomaja, Stanjela, Šmarj, Branice, Lož, Štjaka, Sežane, Dutovelj, Povirja, Avbera, Lokve, Divače, Koprive, Skopega, s Tolminskega, iz Gorice, iz Trsta itd. Ob odprti družinski grobnici je spregovoril najprej poslanec dr. Josip Wilfan, ki je dejal, da čeravno pokojnika ni poznal iz lica v lice, je vendar slišal veliko hvalo njegovih vrlin. Ni se omejil samo na dobro vzgojo otrok, ki jih je visoko izobrazil, ampak je z bistroumnostjo in plemenitim srcem vršil delo za splošne ljudske koristi. Za njim je govoril g. Virgillij Šček, ki je proslavil pokojnikovo delo v cestnem odboru in okrajnem šolskem svetu. Da je Kras, dasiravno majhen, tako preprežen s cestami in potmi, je to v veliki meri zaslugi Antona Abrama. V bivši državi je bil sežanski okraj, glede ljudskega šolstva med prvimi okraji cele države. Danes je Kras prva dežela v naši kraljevini, ker imamo le 2 odstotka nepismenih oseb. Tu ima velike zasluge pokojni Anton Abram, ki je pod vodstvom odličnih šolskih nadzornikov pomagal do procvita ljudskega šolstva. Ko bi vsak naš veljak tako izstudiral svoje otroke kakor Anton Abram, bi imelo naše ljudstvo veliko izobraženstva. Bog daj pokojniku večni mir, preostalim sorodnikom, tolažbo, našemu ljudstvu pa pošilji obilo takih mož. Slava njegovemu spominu!

STRMCA pri Postojni.

V naši vasi čitamo po večini vsi »Mali list« in vendar se le redko kdo oglasi, da bi povedal javnosti, da še živimo. Malo je vasi, ki bi imele tako lepo polje kakor naša, ali žal da nam zadnja leta odreka svoje pridelke tako da se vprašujemo kaj bo! Davki visoki, zaslužka malo. Dosedaj smo s prevažanjem lesa iz knezovih gozdov nekaj zaslužili, sedaj se pa tudi ta zaslužek krha.

Po zaslugi vaškega načelnika gosp. Vidriha in postojnskega podeštata so nam zgradili napajališče, oziroma staro napajališče moderno popravili, kar je za vas res nekaj lepega in koristnega. Vsa čast gosp. inženirju Hoffmanu ki nam je blagohotno naklonil zato potrebni les in drugi material. Strmčani bodo ohranili gospoda trajno v hvaležnem spominu.

STANJEL.

Neznanci so cestne kazalne kamene od Stanjela skoro do Sežane pomazali z napisi »S. H. S.«. Ti napisi so narejeni z rdečo oljnato barvo. Oblastva pridno iščejo krivce.

BREZOVICA.

Kakor navadno vselej o Veliki noči, sem se tudi letos odpravljala na izlet v okolico. Pa kam? Slučajno sem čitala o razstavi ročnih del v Brezovici. Sklenila sem torej, da grem tja. Po poti sem premišljevala, kje neki je ta Brezovica, ko pa vidim naokrog sam kras in kamenje. Toda naenkrat se odpre pred mano lepa dolina. Čeprav me je hotela burja odnesti, sem na to pozabila in se zazrla tja dol v Brezovsko dolino; kako lepa mora biti še le, kadar je vsa v cvetju. — V šoli sem našla razstavo ročnih del. Že kar pri vratih sem obstala in se zadivila. Vse je bilo lepo urejeno, kakor drugod, kjer se kaj takega bolj pogosto prireja. Lep vtis so napravili stenski prti za kuhinjo, preprosta in težja dela. Lepa je bila tudi miza s starinskim delom. Krasne so bile zavese, označene s št. 42 in 43. Splošno so bila vsa dela pod št. 43 najfinerja. Dobra so bila tudi dela pod št. 53, 14, 42 in še več drugih. In pomisliti moramo, da so to delale kmečke dekleta, ki podnevi sučejo motiko in grablje ter šivajo le o prostem času. Lepe stvari je razstavila tudi gđc. učiteljica. Čudila sem se pa, da niso bile udeležene tudi šolarice. — Dekleta, lepo ste jo izpeljale, le tako naprej, le pri kakih prihodnjih razstavi kaj več v barvah. Še enkrat sem se obrnila tam na hribu pri kapelici ter pozdravila: Z Bogom, Brezovica, prelepi kraški raj! Nasvidenje poleti!

K. M.

SLIVJE pri Materiji.

Dvajset let minilo, odkar sta g. Penko in Čeh hodila po našem krasu, preiskovala naše luknje in odkrila našo lepo »Dimnico«. Jamo je prevzelo Slovensko planinsko društvo ter pričelo z delom. V živo skalo so vsekali vhod in naredili poti po jami. Dolgo časa je bila odprta vsakomur in mnogo lepim kapnikov je romalo iz nje. Turisti je niso obiskovali v velikem številu. Med vojno in par let po vojni je bila čisto pozabljena. Prišli so fašisti in »našli« v nji dne novi svetli puški, jamo pa zaprli in zapečatili. Baron Marenzi je hodil od ene oblasti do druge, da bi se jama zopet odprla. Situacija je delala posebno »Società alpina delle Giulie«. Vendar s pomočjo sedanjega podeštata in prefekta v Poli se je stvar uredila. Jama je državna last, a matarska občina jo ima za 10 let v najemu. Zopet so v jami delali, popravljali poti in ograje in v nedeljo 1. maja so jo blagoslovili. Dne 15. maja bo v jami prva veselica.

»Dimnica« je sicer manjša kakor n. pr. Postojnska jama, vendar moraš 2 uri hoditi, če jo hočeš kaj ogledati. Lepa in bogata na kapnikih je zlasti »Bela jama«. V dnu teče voda. Tam je večji prostor, kjer ne dobiš ravne kapnika; vsi so zviti in obrnjeni dol proti vodi. Na neki steni se vidi kapnik, ki je močno podoben glavi, katera gleda dol v temo. Tam pri koncu, v takimenovanem »Suhem prostoru« vidiš kapnik, ki se visoko dviga, ob njem leži star kapnik, ki je padel, na njegovem mestu pa raste mlad, lep in raven kapnik. Zelo lepe so v »Dimnici« transparentne »zavese«, ki se merijo lahko s posebnostmi vsake druge jame. Upajmo, da bo Dimnica prišla znanprej bolj do veljave, da ta lepi košček narave ne ostane brez obiska.

AVBER.

V nedeljo 24. aprila je bil deželni tajnik fašistovske stranke za tržaško deželo na obisku v Tomaju, kjer so se zbrali člani fašistovske stranke, obrtnega ter kmečkega sindikata iz tomajske in avberske občine. Zborovanje je bilo zelo obilno obiskano največ udeležencev so dale vasi Ponikve, Dobravlje, Križ in Avber. Na čelu kmečkega fašistovskega sindikata je upokojeni g. učitelj Kosovel, vodja fašistovske strankine sekcije pa g. Turk, mlajši, iz Šepulj. Zborovanje je otvoril g. poteštat Serafini, govorila sta milični poročnik Grazioli iz Sežane, ter deželni tajnik inž. Cobol. Zborovanje je bilo strogo uradno ter je končalo v eni uri.

***

Poveljstvo milicije za državno varnost je sklenilo ustanoviti postajo v Avberu, kamor pride 8 mož s četnim poveljnikom (capo squadra). Miličniki so imeli priti že na veliki teden pa še ni urejeno vprašanje stanovanja.

RICMANJE.

Red stari hira, gine... V teku 1 meseca smo imeli 5 pogrebov. Prvi je bil 6. marca. Pokopan je bil Ivan Semenič, rodom Vipavec, veren in dober kristjan. Njemu je prvič sviral žalne koralice naša nova godba. Par dni pozneje sta umrli dve gospodinj. Tudi njima je godba svirala in so jima pevci zapeli zadnji pozdrav. Na 15. aprila je umrl Josip Kureš, star 64 let. Bolchal je že celih 30 let; zapirala ga je naduha. Na 17. aprila pa je umrla Alojzija Hrvatič, stara 48 let, zelo pridna gospodinja, nekoč prav čvrsta in zdrava, ki je pa zadnji 2 leti veliko trpela. Bila je mati 16 otrokom, od katerih je še 9 živih; najmlajši je v 6 letu.

Velikonoč smo precej veselo praznovali. Na veliko nedeljo ob 5. zjutraj smo imeli vstajenje. Pri procesiji je veselo igrala domača godba in tudi pevci so kaj lepo prepevali. Naš domaci duhovnik, vpokojeni župnik g. Jos. Sancin pri svojih 85 letih še skoraj vsak dan bere sveto mašo. Ob nedeljah in praznikih, za pogrebe in podobno pa prihaja k nam g. župnik Cvejn iz Boršta. Včasih naprosimo tudi kakega duhovnika iz Trsta. Radi bi že dobili svojega župnika.

LOKEV na Krasu.

Na 20. aprila je umrla v naši vasi Ivana Mlač s št. 11 v starosti 44 let. Bila je priljubljena žena, pridna in delavna. Dolgo časa je hojevala z mlekom v Trst ter bila poznana marsikomu. Pred mesecem so jo peljali v tržaško bolnišnico. Ko so zdravniki videli, da ni zanjo več pomoči, so jo poslali domov umret. Zapustila je moža in 7 otrok; najmlajši ima komaj 4 leta. Milo je bilo videti otročiče, ki se niso dali odtrgati od rake svoje mamice. Večni mir njeni duši!

OBROV.

V naši vasi je neka skupina fantov, ki bi jim rekli »ponočna stranka«. So pa taki, da se niti podnevi ne znajo ogniti človeka. Njih čisto je pa predvsem nočna tema. Potikajo se pod Pilatovim zidom, kjer imajo svoj brlog. Še tuj človek ni varen iti ponoči tam mimo po cesti. Iz te ponočne stranke izvira tudi včasih kakšno umazano pisanje, ki ga radi izvesijo v soboto ponoči, da ga bere mladina, ki gre v nedeljo k sv. maši. Vsak posten človek se zgraža nad tako surovostjo in čas bi bil, da se ta »stranka« zatre, ki dela sramoto celi vasi.

ZGORNJI KRAS.

Pri nas imamo vedno kaj zajemljivega. Mislino namreč na ples, ki so ga priredili na Belo nedeljo fantje na Brežcu pri Divači. Značilno in obenem žalostno za naš čas je pred vsem to, da so začele prirejati plese tudi male, zakotne vasi. In taka vas je tudi naš Brežec. Fantje so si mislili: V Divači običajnega plesa letos ne bo, pa imejmo ga mi. Kakor rečeno, tako storjeno. Prišla je godba iz Hrpelj in mladina je zarajala... Fantje ne ta-

ko! Pot naj vas vodi k luči izobrazbe, a ne v temo propadajočih narodov, kajti s plesi si tešete rakev, z njimi si pojeate mrtvaško pesem.

Skrbna mati

daje svojim otrokom kakao DE JONG'S, da čvrsto rastejo in zdravi ostanejo. To je prvovrstno krepilno sredstvo za majhne, za stare in za take, ki so prestali bolezni.

ZANIMIVOSTI.

Doktor Učeni.

V Radmožancih in okolici v Prekmurju se je pojavil nek tujec, ki se je predstavil kot zdravnik za vsako bolezen. Ker je obenem naglašal, da daje recepte za malenkostnih 10 Din in da predpisuje samo taka zdravila, ki jih lahko vsak sam doma naredi, a katera vkljub temu gotovo pomagajo, se je našlo mnogo ljudi, ki so iskali pri njem pomoči. In on je pisal recepte zoper človeške in živalske bolezni. Po zatrdilu očitavcev jih je napisal na dan do 150. Nazadnje se je seveda ugotovilo, da je čudodelni zdravnik navaden slepar, ki je hotel dobro služiti na račun lahkovernega ljudstva.

Silen plaz.

Kadar se utrgajo v gorah veliki sneženi plazovi in zadrve po rebri navzdol, tedaj nastane za njimi hud veter, ki včasih ruje drevje, katerega plaz ni zasegel. Na Tirolskem je to pomlad v Lafski dolini neki plaz povzročil tak vihar, da so se zamajali zvonovi v dolini in zazvonili.

Hotel »Balkan« — »Pri Kraljici«.

Krasna palača hotela Balkana je po tolikih letih zopet popravljena. Last je seveda prešla v druge roke. V palači bo zopet velik hotel, ki bo nosil naslov »Hotel Regina« (Kraljičin hotel).

Kmečko tajništvo

Kante Anton Zgonik 9. Brez zdravniškega izpričevala bo vsak rekurz zaman. Pojdite lepo k zdravniku, naj vam napravi natančno izpričevalo, in prinesite ga taksaj v Trst.

M. Gregorčič Poljubin. Posredovali smo že enkrat finančni intendanci. Pošlijite nam bolj natančne podatke glede očeta Matija, manjka ime njegovega očeta in matere. Vpisnina znaša 5 lir.

Uradnica. Samo vpisnina znaša 5 lir. In stroški za pismo?

Tavčar Andrej Merče. Treba kolkovnega papirja od 2 lir.

Metljak Ivan Volčigrađ. Naj pride kdo izmed znancev osebno v tajništvo. Posredovali smo že na financi, a manjkajo dokumenti.

Kralj Andrej Dornberg. Glede vaše odškodnine se porazgovorimo ustmeno. Intendanca še nima konkordata za hišo.

Po čem je lira?

Dne 4. maja si dal ali dobil:

za 100 dinarjev — 33.— L.
za 100 č. kron — 56.— L.
za 100 fr. frankov 74.— L.
za 100 šilingov — 260.— L.
za 1 dolar — 18.70 L.
za 1 funt — 52.— L.

Zobozdravnik

dr. Sardoč D.

ordinira

v Trstu

vla M. R. Imbriani 16, III.

(Prej via S. Giovanni)

od 9-12 in od 3-7.

GOSPODARSTVO

Za pogozditev Krasa.

Da so bila v našem Primorju nekoč tla bolj zaraščena z gozdom, tega nobeden ne taji. Vedno se ponavlja stara lajna o Benečanih, ki so kraške hraste sekali in vozili v Benetke ter na njih gradili svoja bivališča. Pa menda ni vsa hudobija samo pri Benečanih. Krivda bo gotovo tudi na strani nekdanjih kraških posestnikov. Občine so preveč lahkomišelnost sekale, država pa premalo strogo nadzirala.

Gozd ni krava ali prasè. Gozd je javna zadeva. Zato je država grešila, da je pustila z gozdom ravnati kakor se ravnava s kravo ali pitanim prašičem, ki ga gospodar proda v zakol, kadar se mu zljubi. Če se gozd izseka, trpi narodno gospodarstvo v celoti, ne le gospodarstvo enega kmeta ali dveh. Prizadeta je vsa okolica, vsa dežela. Naš Kras to uči dovolj očitno.

Država je v preteklem stoletju prišla zopet na to, da mora nadzirati ravnanje z gozdom. Na Krasu žalibog ni imela kaj nadzirati. Zato je morala začeti s politiko pogozdovanja. Storila je mnogo v ti reči, toda gledala je zelo skrbno, da je upoštevala do skrajne meje občutljivost posestnikov. Le-ti pa so se sploščka močno ustrašili, češ ako bo »cesar« sadi, bo tudi tla vzel. Težko jih je bilo prepričati, da »cesar« ne bo nič vzel, ampak da hoče nekaj splošno koristnega. Kjer so se udali, imajo danes lepe gozdove; kjer so se trdovratno ustavljali, imajo goličave.

»Drv ne bo zmanjkalo.«

Po vojni so kmetje pokupili sekire po sejnih. Še iz Amerike so prinašali sekire in žage. Napovedali so gozdu vojno. Tako daleč je prišlo, da so stari gospodarji sami sebi lagali: »O, drv ne bo nikoli zmanjkalo...« Po osmih letih te drvarske vojne že nobeden več ne govori tako nespametno. Goličava se širi, gozd se krči, drv zmanjkuje...

Vlada je tudi dolgo časa malomarno gledala drvarstvo vojno. Počasi pa je začela pamet prevladovati in vlada je prišla na staro načelo nazaj: Gozd je javna zadeva. Treba ga varovati.

Pa spet mi že skoraj kaj varovati. Zato je treba saditi.

Organizacija.

Pod Avstrijo so se od l. 1881. dalje začele ustanovljati »pogozdovne komisije«. Te komisije so se pod Italijo spremenile v konsorcije med državo in deželo. Sedaj imamo pet takih konsorcijev: v Trstu, Zadru, Reki, Poli, Gorici. Za te konsorcije vrše delo »deželni gozdovni odbori«. Stroški pogozdovanja se razdele med državo, ki da polovico, ter deželo, občine in gospodarje, ki dajo drugo polovico. Letni proračun teh konsorcijev je sledeči za l. 1927. Zader 30 tisoč lir, Reka 60 tisoč, Pola 172 tisoč, Trst 140 tisoč, Gorica 80 tisoč. Te svote so razmeroma nizke in bi se morale vsekakor v prihodnje znatno zvišati, da sebo res kaj temeljitostno storilo.

Kaj se je storilo dozdaj.

Odkar so komisije začele pod Avstrijo pa do l. 1926. se je vzgojilo 200 milijonov sadik. Obsadilo se je 15.360 ha golih tal (če bi sto bilo vse na enem kraju, bi zneslo štirikotnik, 10 km širok in 15 km dolg). Stroški teh del so znesli v zlatih lirah 3 milijone lir nekako. Pogozditev enega hektarja (100 m dolžine in širine) je stala poprečno 190 zlatih lir.

Kaj je še treba storiti.

V pogozditveni kataster je vpisanih za vseh pet dežel okrog 15.500 ha tal. Ta kataster bodo še razširili; vpisali bodo še na Goriškem 6000 ha, v Istri, Kvarneru in Dalmaciji še 20.000 ha, na Tržaškem še 3500 ha.

Pogozditi bo treba nanovo torej okrog 30.000 ha tal. To je zdaj naloga novih gozdovnih konsorcijev. Z denarjem,

ki ga imajo sedaj na razpolago, bodo mogli pogozditi letno komaj 30 ha. Na tak način bi to delo trajalo ravno 100 let, da bi obsadili vseh 30.000 ha.

Prav bi bilo, da bi tudi zasebniki, gospodarji sami, pospešili to prepotrebno delo. Toda v današnjih razmerah se bo to godilo le v pozameznih slučajih. V običajnem denarju (papirnatem) stane pogozditev hektarja zemlje okroglo 1000 lir. Kdo jih zmore? In če jih zmore, ga delo ne veseli posebno. Zato bo na vsak način treba, da država da več denarja gozdovnim konsorcijem.

Naše mnenje pa je tudi, da bi pri tako važnih deželnih zadevah bilo potrebno in prospešno, da bi se oživili deželni zbori, kjer bi mogli zastopniki ljudstva povedati svoje mnenje.

Cene po Istri. Črno vino: Piran 250, Izola 250-260, Labin 260, Gračišče 220-240, Paz 200. **Belo vino:** Piran 240, Izola 220-240, Labin 240, Gračišče 200-220, Paz 200. Olje: 8.50-10 lir liter. Seno: 25-65 lir stot.

Lira je močno zrastle kakor vidimo iz borznih poročil. Pripomogla je k temu deloma finančna politika, deloma pa močni dolarski krediti raznim italijanskim mestom in velepodjetjem. S temi dolarji razpolaga v valutni kupčiji le finančni minister, ki ima s tem v rokah krepko sredstvo za ravnanje kurza. Za vse tiste, ki svoje dohodke prejema v lirah, je dvig ugoden, za tiste pa, ki delajo s tujimi valutami, je bolj žalostna.

Tržaška trgovina. Objavljene so bile številke za marc 1927. Leta 1926. je prišlo v marc 2.839.606 kvintalov blaga, letos v marc pa 2.742.586 qu. Razlika znaša 97.020 qu na manj. Odšlo je v marc l. 1926. 1.772.438 qu, v marc l. 1927. pa 1.731.093 qu. Razlika na manj znesla 41.345 qu. — Če vzamemo v račun prve tri mesece lanskega in prve tri mesece letošnjega leta, je v celotnem prometu (dovozu in odvozu) razlika na slabše 721.454 kvintalov. Od vsakih 1000 qu je padlo na 942 (5,8 %). Te številke kažejo, da trgovina skozi Trst gre počasi pa trajno dol.

Dol s cenami! V juliju l. 1926. je stal en angleski fant 150 lir. Sedaj stane 100 lir. In mi kupujemo toliko potrebščin na tujem (moko, sladkor, kavo, petrolej, premog itd.) Če se je funt pocenil za 1 tretjino, zakaj se ne bi tudi sladkor, kava, moka, petrolej, itd? Dejansko pa so n. pr. znižali sladkor od 8 lir na 6, ampak na 7,70. Zelo milostno. Kruh so pocenili za 10 stotink, čast in hvala jim bodi; l. 1924. smo imeli pa pri enaki valuti bel kruh po 2 liri. Po pravici godrnja ljudstvo: dol s cenami!

Zlata cena. Ko so hišni gospodarji po viševali najemnino, so rekli, da morajo pri starih hišah dobiti nazaj nekdanji dohodek, namreč toliko lir v zlatu, kolikor je bilo pred vojno. Pri tem so računali »na debelo«, tako, da je 600 papirnatih lir 100 zlatih (v resnici je bilo 500 za 100). Kaj bodo pa sedaj naredili, ko je 100 zlatih lir vrednih le okroglo 370 papirnatih? Bojo znižali najemnino, kajne? Na to veselje lahko gremo pit en liter vode.

Mesne cene. Mali list je že pisal, da so cene mesa v Trstu previsoke z ozirom na nizko ceno živine. Nedavno se je nekdo oglašil v »Piccolu« in prišel na naša. Izračunal je, da mesar, ki vzame v klavnicu pol vola (150 kg), zasluži pri sekanju 471 lir. Obratni dobiček takega mesarja znaša 45 %, to se pravi, če on da za blago na debelo 100 lir, iskupi pri nadrobni razprodaji 145. Običajni obratni dobiček v trgovini pa se šteje 20 %. Mesarji torej delajo vendar nekoliko preveč dobička na račun mestnega prebivalstva. Sami seveda trdijo nasprotno, da so slabi časi in jo. Nekdo drugi pa jim je naračunal, da pri praščevini zasluži »še več ko pri govedini.

Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste

MALI OGLASI

DOBER SVET je zlata vreden. Proti slabosti in bolečinam v želodcu in glavi, slabemu teku in prebavi, grenkosti v grlu, zaprtju, uživate »Gastrin«. — Izkušeno sredstvo proti kašlju, prehladu, navadnim pljučnim boleznim, influenci, težkemu dihanju je **Prsni sirup**. — Proti oslovskemu kašlju je preizkušeno sredstvo **Sirup balsamicus**. — Uspešno sredstvo proti trganju v udih in kosteh, proti bolečinam in trganju v plečih, v križu, v glavi je »**Reumazan**« kot takojšnja, a »**Liniment Lanomentol**« kot mazilo. — Za kožne bolezni se rabi z gotovim učinkom »**Sentjurjevo**« mazilo; izvrstno za rane, ture, opekline, odrtine; prepriči prisađe, meči in celi. — Odlikovani laboratorij **LEKARNA PRI ODREŠENIKU - Bistrica**.

GLYKOL CASTELLANOVICH.

Izredno učinkovito brezalkoholno sredstvo proti oslavljenju živcev, spošnemu oslavljenju teka in za ženske v slučajih nerednosti v čiščenju. Cena steklenici L. 8.50. Za popolno zdravljenje 6 steklenic. Cena L. 45.50. Trst, Via dei Giuliani, 42.

SMILAJOB (Trpoški sok), izborno sredstvo proti arteriosklerozi, revmatizmu in težkemu dihanju, kašlju in kataru uspešno čistilno sredstvo, posebno pri poročljivo za osebe, stare nad 50 let, se prodaja samo v lekarni Castellanovich Trst, Via Giuliani 42 (Pri Sv. Jakobu blizu slovenske šole).

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvrška Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

PRODA se posestvo obstoječe iz štirih Gospodarskih poslopij, okrog 9 ha. zemlje, niv, travnikov in Gozda z inventarjem. - Cena zmerna in po dogovoru: **Anton Mlakar**, Dol. Jazne pri Otaležu 107 p. **Cerkno** (Circina).

Za cerkve, dvorane, hotele, gostilne

Harmoniji

Klavirji - Pianini - Avtopiani

izvršeni od prvovrstnih tovarn »Pollmann & Weiss«, »Stallberger« itd.

Ugodni plačilni pogoji

PRODAJA — MENJUJE — POSOJA — POPRAVLJA.

Cenik ali proračun na zahtevo zastonj.

Trgovina s klavirji inž. **Gino Riosa** - Trst, via Valdirivo 24, TELEFON 746.

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.

z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst **vla Caprin 5 pri Sv. Jakobu** Trst

Le k Forcessinu vsi hité, da si obujejo nogé.

On šiva trdno in močno, pa elegantno in lepó.

Ko pa račun vam naredi, se vam celo poceni zdi.

Kupujte vedno le holandski kakao

DE JONG'S

ki mu gre prvenstvo po pristnosti in kakovosti